

POUK SLOVENŠČINE KOT TUJEGA JEZIKA V JUŽNOSLOVANSKEM JEZIKOVNEM OKOLJU

MAJA ĐUKANOVIĆ, BORKO KOVAČEVIĆ

Univerza v Beogradu, Filološka fakulteta, Beograd, Srbija,
maja.djukanovic@fil.bg.ac.rs, borko.kovacevic@fil.bg.ac.rs

Sinopsis V prispevku so predstavljene posebnosti pouka slovenščine kot sorodnega južnoslovanskega jezika na različnih ravneh učenja. V prvem delu prispevka je obravnavan status slovenščine v južnoslovanskih državah; na podlagi zbranih podatkov je predstavljena razlika v pogojih za učenje in ohranjanje slovenskega jezika, književnosti in kulture. Drugi del prispevka je namenjen predstavitvi posebnosti pri poučevanju sorodnih jezikov, in sicer s stališča poučevanja slovenščine v drugih južnoslovanskih jezikovnih okoljih. V tretjem delu so povzete najpogostejše napake govorcev različnih južnoslovanskih jezikov pri učenju slovenščine, in sicer s področja glasoslovja, oblikoslovja in skladnje. Poseben poudarek je na medjezikovnih homonimih, ki povzročajo številne težave ne samo za učence, ampak tudi v komunikaciji med govorci južnoslovanskih jezikov nasploh.

Ključne besede:

pouk slovenščine
kot tujega jezika,
južnoslovanski
jeziki,
sorodni jeziki,
pouk slovenščine
po svetu,
pouk sorodnih
jezikov

TEACHING SLOVENIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN THE SOUTH SLAVIC LANGUAGE ENVIRONMENT

MAJA ĐUKANOVIĆ, BORKO KOVAČEVIĆ

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia,
maja.djukanovic@fil.bg.ac.rs, borko.kovacevic@fil.bg.ac.rs

Abstract This paper presents peculiarities of teaching Slovenian as a genetically related and similar language at different levels. The first part discusses the status of Slovenian in the South Slavic states, and focuses on the difference in the learning conditions and difference in preserving the Slovenian language, literature and culture. In the second part of the paper, the characteristics of teaching similar languages in general and in particular the teaching of Slovenian in the South Slavic context are presented. And in the third part, the common mistakes made by the speakers of one of the South Slavic languages who learn Slovenian are given. These mistakes include those from phonology, morphology, and syntax. Special attention is paid to the so called false friends in the South Slavic languages, which not only cause problems in communication for learners of a South Slavic language, but also for the speakers of South Slavic languages in general.

Keywords:

Slovenian as a
foreign language,
South Slavic
languages,
similar languages,
language textbooks
and resources,
comparative
linguistics

1 Uvod

Načini poučevanja tujih jezikov temeljijo na različnih osnovah in terjajo različne pristope, kar velja tudi za slovenščino kot tuji in/ali drugi jezik. Med drugim je treba upoštevati, v kolikšni meri so tuji/drugi jeziki, njihova književnost in kultura, učencem in študentom znani. Zato pouk slovenskega jezika, književnosti in kulture v južnoslovanskem okolju zahteva deloma drugačen pristop kot v drugih jezikovnih okoljih, saj gre v tem primeru za pouk sorodnega jezika, ki je učencem oziroma študentom do določene mere razumljiv, katerega kulturo in književnost vsaj deloma poznajo in s katerim tudi delijo del zgodovine.

V prispevku so predstavljene posebnosti pouka slovenščine kot sorodnega jezika na različnih ravneh učenja v državah, ki sodijo v južnoslovansko jezikovno okolje: Srbiji, Severni Makedoniji, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Bolgariji in na Hrvaškem. Predstavljen je pouk na univerzitetni ravni in dopolnilni pouk slovenščine v društvih Slovencev ter drugih slovenskih združenjih in skupnostih v teh deželah.

V prispevku je predstavljen status slovenščine v deželah, ki sodijo v južnoslovansko jezikovno okolje, med njimi pa edino Bolgarija nikoli ni bila v isti državni skupnosti s Slovenijo, ostale pa s Slovenijo, slovenskim jezikom, književnostjo in kulturo ter umetnostjo povezuje dobrih sedem desetletij sobivanja v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev ter potem v Jugoslaviji. Tesni stiki med posamezniki in inštitucijami v isti državi ter dejstvo, da jeziki izhajajo iz skupnega izvora in sodijo v isto, južnoslovansko skupino, so v veliki meri vplivali na to, da so slovenščina, slovenska književnost, kultura, umetnost in znanost govorcem drugih južnoslovanskih jezikov v večji ali manjši meri znani. S stališča poučevanja slovenščine kot drugega ali tujega jezika v južnoslovanskem jezikovnem okolju je to spodbudno, a tudi moteče.

2 Status slovenščine v južnoslovanskih državah

V prispevku se pojem južnoslovanske države uporabi za države, v katerih je uradni jezik eden od južnoslovanskih jezikov; gre za države, ki so nastale po razpadu nekdanje skupne države Jugoslavije,¹ torej Srbijo, Severno Makedonijo, Hrvaško, Črno goro ter Bosno in Hercegovino; dodana je tudi Bolgarija, ki ni bila del Jugoslavije.

¹ V nadaljevanju tudi SFRJ.

Priča smo dejstvu, da imajo jeziki, katerim je bila v nekdanji SFRJ z ustavo zagotovljena enakopravnost v rabi na področju skupne države, v novoustanovljenih državah status manjšinskih oziroma tujih jezikov (Kužnik, Kovačević 2019: 148); kot je razvidno iz pregleda, ki sledi, je status slovenskega jezika v njih različen. Že na samem začetku 21. stoletja se s postopnim odpiranjem in razvojem ekonomskega, kulturnega in akademskega sodelovanja med Republiko Slovenijo in drugimi južnoslovanskimi državami zanimanje za učenje slovenščine kot manjšinskega jezika poveča tudi med pripadniki nemanjšinskih skupnosti (Kužnik, Kovačević 2019: 149).

2.1 Status slovenščine v Srbiji

2.1.1 Pouk na univerzitetni ravni

V Srbiji se slovenistika poučuje na dveh univerzah, in sicer na beograjski Filološki fakulteti in novosadski Filozofski fakulteti. Obe srbski univerzi, na katerih se poučujejo slovenski jezik, književnost in kultura, imata razvito dolgoletno sodelovanje s slovenisti in južnimi slavisti z matičnih univerz in inštitutov ter s slovenisti in južnimi slavisti po svetu (več v Đukanović 2014).

2.1.1.1 Pouk slovenščine na Univerzi v Beogradu

V zvezi s poukom slovenščine na univerzitetni ravni v Srbiji velja omeniti, da ima daljšo tradicijo kot pouk na ravni osnovnih in srednjih šol (renako velja tudi za pouk srbsčine v Sloveniji). Pred več kot stoletjem (še pred ustanovitvijo skupne države Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev), v letih 1905 in 1907 je beograjski profesor Pavle Popović organiziral dva tečaja za študente, ki so se imeli namen ukvarjati s prevajanjem slovenske književnosti (Đukanović 2015: 77; Đukanović 2019: 138), za katero je pri srbskih bralcih, tako kot za slovensko gledališče, film in glasbo, ves ta čas obstajalo in še obstaja precejšnje zanimanje.

Na Filološki fakulteti v Beogradu ima slovenistika status vzporednega diplomskega študija, pouk pa se izvaja v okviru izbirnih predmetov, za katere se v velikem številu odločajo tudi študentje drugih smeri (Fekonja Fontayn, Đukanović 2019: 131). Predavanja s področja slovenistike obstajajo tudi na podiplomskem (magistrskem) in doktorskem študiju.

2.1.1.2 Pouk slovenščine na Univerzi v Novem Sadu

Na Filozofski fakulteti v Novem Sadu se pouk slovenščine izvaja v okviru izbirnega predmeta za študente Skupine za srbski jezik in književnost (Marković 2019: 134), temelji pa na bogati zgodovini pouka slovenskega jezika in književnosti na tej univerzi (Marković 1999: 95–96). Od leta 1958 je bil predmet Slovenski jezik in književnost obvezen za vse študente študijskih smeri Južnoslovanski jeziki in jugoslovanska književnost ter Jugoslovanska književnost in južnoslovanski jeziki, z manjšimi spremembami v številu predavanj in vaj na različnih smereh študija. Od leta 1993, ko so bili na Filozofski fakulteti sprejeti novi študijski programi, imata slovenski jezik in slovenska književnost status izbirnih premetov (Marković 1999: 95), kar velja tudi danes, ko se pouk izvaja v skladu z zahtevami bolonjske reforme.

2.1.2 Pouk slovenščine na drugih ravneh v Srbiji

2.1.2.1 Dopolnili pouk slovenščine v Srbiji

Dopolnili pouk slovenščine se v Srbiji udejanja v Beogradu, Nišu, Smederevu, Kostolcu, Subotici, Novem Sadu, Rumi, Vršcu, Gudurici, Zrenjaninu, Pančevu, Kovinu, Irigu, Sremski Mitrovici, Leskovcu, Zaječarju in Boru. Vodita ga dve učiteljici, napoteni iz Slovenije, in štirje učitelji iz Srbije, in sicer po učnih načrtih v sodelovanju s slovenskim Zavodom za šolstvo in pristojnim ministrstvom. Učenci na pobudo učiteljev in z njihovo veliko podporo sodelujejo na številnih kulturnih dogodkih in na ta način aktivno ohranjajo ter promovirajo slovenski jezik in kulturo v svoji državi bivališča.²

V sodelovanju z Nacionalnim svetom slovenske narodne manjšine v Srbiji je v učnih načrtih za osnovno šolo zastopana tudi slovenščina, ki je kot izbirni predmet namenjen pripadnikom slovenske narodne manjšine. Pouk je šele na začetku razvoja, a se gradi na trdnih temeljih.³

² Prim. <https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovinci-izven-meja/slovinci-po-svetu-sticisce/> (dostop 30. 10. 2021).

³ Prim. https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/060717-pravilnik_o_dopuni_pravilnika_o_nastavnom_planu_i_programu_za_prvi_i_drugi_razred_osnovnog_obrazovanja_i_vaspitanja.html (dostop 15. 8. 2021).

2.1.2.2 Pomen Nacionalnega sveta slovenske manjšine v Srbiji

V Srbiji so Slovenci priznani kot narodna manjšina in v skladu s tem imajo določene pravice, predvsem na področju kulture in izobraževanja. Aktivnih je šestnajst društev Slovencev (<http://slovenci.rs/organizacije/slovenska-kulturna-zdruzenja-v-srbiji/>); od leta 2011 pa v Srbiji deluje tudi krovna organizacija Nacionalni svet slovenske narodne manjšine s sedežem v Beogradu.⁴ Za slovenska združenja v Srbiji je značilno, da je osnovni cilj njihovega delovanja ohranjanje slovenskega jezika in kulture med pripadniki slovenske narodne manjšine in promocija slovenskega jezika in kulture nasploh.

Kot posebnost je treba poudariti, da v založbi Nacionalnega sveta slovenske manjšine v Srbiji v sodelovanju s Filološko fakulteto Univerze v Beogradu izhaja *Slovenika – časopis za kulturo, znanost in izobraževanje*, v oblikovanju te znanstvene publikacije pa sodelujejo slovenisti iz več univerzitetnih centrov.⁵ Gre za redki primer, ko narodna manjšina izdaja svoj znanstveni časopis, ki je indeksiran in priznan v mednarodni znanstveni skupnosti.

Na podlagi navedenega in na osnovi analiziranih podatkov lahko sklepamo, da ima slovenščina v Srbiji veliko priložnosti za promocijo, učenje in razvoj znanstvenih raziskav.

2.2 Status slovenščine na Hrvaškem

2.2.1 Pouk na univerzitetni ravni

Na univerzitetni ravni se slovenščina poučuje na treh hrvaških univerzah: v Zagrebu, Zadru in na Reki.

2.2.2 Pouk slovenščine na Univerzi v Zagrebu

Zgodovina pouka slovenščine na univerzitetni ravni v Zagrebu sega v 19. stoletje, v leto 1880, ko so bila izvedena prva predavanja iz zgodovine slovenske književnosti. Študij Južnoslovanskih jezikov in književnosti je bil možen že leta 1874, in sicer v kombinaciji s t. i. študijem za učitelje hrvaškega jezika in književnosti (Gotal 2019:

⁴ Prim. <http://slovenci.rs/> (dostop 30. 10. 2021).

⁵ Prim. <http://slovenci.rs/slovenika/> (dostop 30. 10. 2021).

55); v skupni državi se je pouk redno udejanjal, poučevali pa so uveljavljeni slovenisti v okviru Oddelka za jugoslovanske jezike in književnosti vse do leta 1992 (Gotal 2019: 55).

Sedaj se diplomski študij slovenščine udejanja kot glavni/prvi študij in/ali v povezavi s še enim južnoslovanskim jezikom na Oddelku za južnoslovanske jezike in književnosti ter s še eno študijsko smerjo na Filozofski fakulteti in kot enoletni izbirni predmet za študente Filozofske fakultete.⁶ Po zaključenem triletnem dodiplomskem študiju lahko študenti nadaljujejo študij na magistrskem in doktorskem študiju, v okviru vseh nivojev študija pa so nastale številne naloge, ki prikazujejo širok razpon tem in interesov študentov, prav tako pa tudi njihovo visoko kompetenco v jezikoslovnih, primerjalnoslovanskih, prevajalskih in književnoteoretičnih vprašanjih (Gotal 2019 : 56).

Znanstveno sodelovanje zagrebških slovenistov s Slovenijo je živahno in bogato, kar je razvidno iz številnih publikacij in projektov (Gotal 2019: 56–57).

2.2.3 Pouk slovenščine na Univerzi v Zadru

Na Filozofski fakulteti Univerze v Zadru lektorat slovenskega jezika deluje od leta 1957 in ima že razvito tradicijo (Lah, Murn 2019: 53) Slovenščina je obvezni izbirni predmet za študente hrvaškega jezika in književnosti ter južnoslovanskih filologij, zanj pa se lahko odločijo tudi študenti drugih študijskih smeri Univerze v Zadru. Študentom sta na voljo tudi dva predmeta s področja slovenske književnosti.⁷

2.2.4 Pouk slovenščine na Univerzi na Reki

Najmlajši lektorat slovenskega jezika na Hrvaškem deluje na Univerzi na Reki, in sicer od leta 2018; za njegovo ustanovitev so si prizadevali tudi pripadniki slovenske skupnosti iz teh krajev (Lah 2019: 52). Slovenščina je obvezni izbirni predmet za študente hrvaškega jezika in književnosti ter južnoslovanskih filologij ter izbirni tečaj za študente drugih študijskih smeri Univerze na Reki.⁸

⁶ Prim. <https://centerslo.si/na-tujih-univerzah/> (dostop 28. 10. 2021).

⁷ Prim. <https://centerslo.si/na-tujih-univerzah/> (dostop 28. 10. 2021).

⁸ Prim. <https://centerslo.si/na-tujih-univerzah/> (dostop 28. 10. 2021).

2.2.5 Dopolnili pouk slovenščine na Hrvaškem

Za status slovenščine na Hrvaškem je značilno, da je obenem obravnavana kot zamejski jezik in jezik, ki sodi v dopolnilni pouk slovenščine po svetu.⁹ Tako kot drugod se dopolnilni pouk slovenščine udejanja v okviru slovenskih društev, ki jih je na Hrvaškem šestnajst in so povezana v krovno organizacijo, tj. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Člani sodelujejo na različnih kulturnih dogodkih in izdajajo svoja glasila v slovenščini.

Dopolnilni pouk slovenščine se na Hrvaškem udejanja v Zagrebu, Splitu, Osijeku, Prezidu, Čabru, Tršću, Pulju, na Reki, v Umagu in Buzetu; izvajajo ga učiteljice, napotene iz Slovenije, in učiteljice s Hrvaške. Kot izbirni predmet se slovenščina poučuje v osnovnih šolah v Pomurju in na gimnaziji v Čakovcu.¹⁰

2.3 Status slovenščine v Severni Makedoniji

2.3.1 Pouk slovenščine na Univerzi v Skopju

Pouk slovenistike na univerzitetni ravni na Filološki fakulteti v Skopju deluje v okviru Oddelka za makedonski jezik in južnoslovanske jezike od študijskega leta 1959/1960; prvi stiki s slovenskim jezikom, literaturo in kulturo na Univerzi v Skopju pa so se zgodili že leta 1946. Od leta 1976 je slovenščina postala obvezni predmet v študijskem programu makedonski jezik in južnoslovanski jeziki, od leta 2003/2004 obstaja triletni samostojni študijski program slovenskega jezika in od leta 2007/2008 tudi štiriletni študijski program Slovenski jezik in književnost. Že dobro desetletje se po bolonjskem modelu slovenščino da študirati na štirih ravneh: kot glavni študijski program, kot drugi študijski program, kot tuji jezik in kot južnoslovanski jezik na programih (Arizankovska 2019: 125).

Na Univerzi v Skopju so bili prvi stiki s slovenščino predvsem na področju književnosti (leta 1946), poučevanje slovenskega jezika pa se je začelo v študijskem letu 1959/1960. Od leta 1976 je slovenščina postala obvezni predmet v študijskem programu Južnoslovanski jeziki, potem pa se je leta 1990 odprla možnost enoletnega

⁹ Prim. <https://www.gov.si teme/slovensci-na-hrvaskem/> (dostop 23. 8. 2021).

¹⁰ Prim. <https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovensci-izven-meja/slovensci-po-svetu-sticis ce/> (dostop 30. 10. 2021).

in/ali dvoletnega učenja slovenščine kot tujega jezika, kar je bila novost (Arizankovska 2014: 186). Od študijskega leta 2003/2004 je slovenščino možno študirati po triletnem samostojnem študijskem programu, od leta 2007/2008 pa po štiriletnem študijskem programu Slovenski jezik in književnost. S študijskim letom 2009/2010 je na Oddelku za makedonski jezik in južnoslovanske jezike na Filološki fakulteti Blaže Koneski v Skopju študij slovenščine prilagojen evropsko primerljivim programom, in sicer na štirih ravneh (glavni ali drugi študijski program, tuji jezik in južnoslovanski jezik) ter v okviru magistrskega in doktorskega študija (Arizankovska 2014: 186).

2.3.2 Dopolnili pouk slovenščine v Severni Makedoniji

V Severni Makedoniji delujejo tri slovenska društva – dve v Skopju in eno v Bitoli. V obeh krajih poteka tudi dopolnili pouk slovenščine, namenjen učencem slovenskega rodu.¹¹

2.4 Status slovenščine v Bosni in Hercegovini

2.4.1 Pouk slovenščine na univerzitetni ravni

Na področju Bosne in Hercegovine se pouk slovenščine na univerzitetni ravni udejanja na Filozofski fakulteti v Sarajevu in na Univerzi v Banjaluki.

2.4.1.1 Pouk slovenščine na Univerzi v Sarajevu

Na Univerzi v Sarajevu se je pouk predmetov s področja slovenistike začel leta 1974, po letu 1992 pa je bil pouk zaradi vojne prekinjen več kot dve desetletji oziroma do leta 2015, ko je spet vzpostavljen »ob tradicionalno močnem gospodarskem in zunanjepolitičnem sodelovanju med državama« (Ocepek 2019a: 38). Lektorat sodeluje z veliko slovensko skupnostjo v Sarajevu in na ta način povezuje študente slovenistike z izvirnimi govorci slovenščine ter prispeva k promociji Slovenije, slovenskega jezika in kulture v Bosni in Hercegovini.

¹¹ Prim. <https://www.gov.si/teme/slovinci-v-evropi/> (dostop 30. 10. 2021).

2.4.1.2 Pouk slovenščine na Univerzi v Banjaluki

Na podlagi intenzivnih pobud Društva Slovencev iz Republike Srbske je na Univerzi v Banjaluki na Oddelku za srbski in ruski jezik Filološke fakultete ustanovljen pouk slovenščine, ki ima status dodatnega lektorata. Pouk se izvaja kot izbirni predmet v okviru dodiplomskega študija katerekoli smeri na omenjeni fakulteti in tudi kot fakultativni predmet za vse zainteresirane študente vseh dodiplomskih ali podiplomskih programov članic Univerze v Banjaluki, kar je povsem v skladu z načeli bolonjske reforme in je hvalevredna izjema (Ocepek 2019b: 41).

2.4.2 Dopolnilni pouk slovenščine v Bosni in Hercegovini

Tako kot drugod se tudi v Bosni in Hercegovini dopolnilni pouk slovenščine izvaja v okviru društev Slovencev (teh je osem); med njimi s svojimi bogatimi dejavnostmi izstopa Društvo Slovencev Republike Srbske Triglav (Ocepek 2019a: 41). Od leta 2010 obstaja tudi Zveza slovenskih društev »Evropa zdaj«, v katero so vključena vsa slovenska društva, delujoča v Bosni in Hercegovini, z izjemo Slovenske skupnosti Sarajevo; zveza je zasnovana tako, da ima predvsem vlogo svojevrstnega foruma za nadaljnji razvoj medsebojnega sodelovanja slovenskih društev v tej državi.¹²

2.5 Status slovenščine v Črni gori

Na ozemlju Črne gore pouka slovenščine na univerzitetni ravni ni. Leta 2010 so Slovenci, živeči v tej državi, ustanovili Društvo Slovencev »Vida Matjan«.¹³ Dopolnilni pouk slovenščine se izvaja v Podgorici, večjih dejavnosti na področju promocije in ohranjanja slovenske kulture pa ni.

2.6 Status slovenščine v Bolgariji

V Bolgariji, ki med obravnavanimi državami z današnjo Slovenijo edina ni bila v skupni državi, se pouk slovenščine udejanja samo na univerzitetni ravni, društev Slovencev pa ni. Na Fakulteti za slovanske filologije Univerze v Sofiji se slovenščina poučuje od leta 1975, kjer je do konca osemdesetih let prejšnjega stoletja bila obvezni predmet za študente srbohrvatistike, najprej tri semestre, potem dva. Po nekaj

¹² Prim. <https://www.gov.si/teme/slovinci-v-evropi/> (dostop 25. 10. 2021).

¹³ Prim. <https://www.gov.si/teme/slovinci-v-evropi/> (dostop 25. 10. 2021).

spremembah v statusu je slovenščina po letu 2017 postala obvezni izbirni jezikovni tečaj za slaviste in jezikovno-prevajalska delavnica ter izbirni jezikovni tečaj z možnostjo pridobitve certifikata za vse zainteresirane (Šprager 2019: 36).

2.8 Motivacija za učenje slovenščine

Tako na univerzitetni ravni kot tudi na drugih ravneh učenja je za pouk slovenščine kot tujega in/ali drugega jezika izjemno pomembno upoštevati motivacijo in pouk prilagoditi potrebam zainteresiranih. V članku, posvečenem motivaciji za učenje slovenščine kot maternega in manjšinskega jezika pri pripadnikih manjšinske in nemanjšinske skupnosti v Srbiji, Irena Kužnik (2014: 76) kot najpomembnejši dejavnik navaja večjo konkurenčnost na trgu dela. Na podlagi opravljenih raziskav poudarja, da je nujno sodelovanje učiteljev slovenščine, vodstev društev, pristojnih izobraževalnih institucij ter vladnih organov obeh držav in da so štipendije za različne poletne šole slovenščine v Sloveniji, različni tečaji ali možnosti strokovne prakse, študentskih izmenjav in podobno najboljši način za učenje in ohranjanje ter razvoj slovenskega jezika in kulture v tujini.

Čeprav so pred razpadom skupne države Slovenijo in slovenščino mladi dojemali kot nekaj tujega, se potomci slovenskih izseljencev počasi zavedajo pomena učenja slovenščine in poznavanja slovenske kulture, saj poznavanje jezika razumejo kot sredstvo za povečevanje osebne konkurenčnosti na trgu dela (Kužnik 2014: 73), motivacija za učenje slovenskega jezika in v zvezi z jezikom tudi kulture pa, kot ugotavlja Kužnik (2014: 76), narašča. Poznavanje slovenske kulture bodisi kot kulture naroda, s katerim si južnoslovanske države delijo del zgodovine, bodisi kot kulture svojih prednikov je pri izseljencih, zdomcih in zamejcih zelo različno. Zamejcem in zdomcem, ki so v stiku z matico, je slovenska kultura bolj znana, pri izseljencih pa je ta stik zelo različen in niha od intenzivnega do skoraj nikakršnega, predvsem če gre za tretjo ali četrto generacijo. Zato je dopolnili pouk slovenščine treba prilagoditi, kar je bilo že izpostavljeno (Bukvič 2016: 25; Đukanović 2014; Kužnik 2014).

V raziskavi, posvečeni dopolnilnemu pouku slovenščine v Srbiji, Tatjana Bukvič ugotavlja:

»Kot najpomembnejši razlog za obisk dopolnilnega pouka učenci navajajo željo, da se dobro naučijo slovensko (71 % otrok), 13 % jih prihaja, ker jim je pri pouku lepo, 9 % otrok hodi k pouku, ker to želijo njihovi starši, in 7 % jih prihaja, ker imajo tam prijatelje. /.../ Mnogim anketiranim otrokom, kar 62 %, je najbolj pomemben motiv za učenje slovenščine ta, da bodo morda v Sloveniji nadaljevali šolanje ali se tam zaposlili. 43 % otrok je ta razlog postavilo na drugo mesto. Željo, da bi tako bolje spoznali kulturo, običaje, geografijo in druge karakteristike Slovenije, je na prvo mesto postavilo 21 % in drugo mesto 36 % otrok. Namero, da bi se lahko lažje pogovarjali s starši, sorodniki in znanci, je na prvo in drugo mesto skupaj postavilo 59 % otrok. Analiza anketnih vprašalnikov je pokazala, da imajo vsi učenci zelo pozitiven odnos do slovenščine, do učenja in pouka slovenskega jezika. Prav tako jih skoraj polovica želi v prihodnosti aktivno sodelovati s slovensko skupnostjo, bodisi v Srbiji bodisi v Sloveniji.« (Bukvič 2016: 28)

Z vidika staršev pa anketa navaja:

»Glede pomena pouka slovenščine in pričakovanj glede le-tega je največ staršev zapisalo, da se jim zdi bistveno, da otroci pridobijo oziroma izpopolnijo znanje slovenskega jezika. Izpostavili so učenje pisanja in govorjenja ter bogatenje besednega zaklada. Menijo, da je to za njihove otroke potrebno, če se bodo odločili in nadaljevali šolanje ali iskali zaposlitev v Sloveniji. Z znanjem slovenščine bodo lažje komunicirali s slovenskimi sorodniki in prijatelji, ko bodo pri njih na obisku. Staršem se zdi zelo pomembno, da njihovi otroci pri pouku slovenščine ohranjajo jezik svojih prednikov in slovenstvo nasploh, da spoznajo slovenske običaje, kulturo, zgodovino, geografijo ter druge značilnosti Slovenije. Ob navedbi tega razloga je čutili njihovo navezanost na domovino, spomine na otroštvo, preživeto v Sloveniji, ali željo po obuditvi nekaterih običajev, ki so jih sami pozabili. Nekaj staršev je zapisalo, da vidijo pomen pouka slovenščine v povezovanju s slovenskimi otroki v slovenskem okolju ter tkanju prijateljskih vezi med otroki s slovenskimi koreninami v Srbiji.« (Bukvič 2016: 30)

Te ugotovitve bi lahko posplošili na dopolnili pouk v vseh južnoslovanskih državah, veliko navedenega pa velja tudi za motivacijo pri pouku na univerzitetnem nivoju. Dejstvo, da gre za jezike bližnjih kultur, kultur z bogato skupno zgodovino, pozitivno vpliva na zanimanje za pouk slovenščine v južnoslovanskih državah, predvsem pa v državah, ustanovljenih na podlagi nekdanjih jugoslovanskih republik.

2.9 Vloga Slovenije pri razvoju pouka slovenščine v južnoslovanskih državah

Kot je razvidno iz navedenega, je med južnoslovanskimi državami slovenistika najbolj razvita v Srbiji in na Hrvaškem, sledita Bosna in Hercegovina ter Severna Makedonija, najmanj pa se poučuje v Črni gori in Bolgariji.

Republika Slovenija na več ravneh skrbi za promocijo slovenščine in slovenske kulture v tujini. Za visoko raven pouka slovenščine in slovenistike na univerzitetni ravni v tujini je v veliki meri zaslužen Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki skrbi za okoli šestdeset lektoratov po svetu in ki »podpira delovanje učiteljev slovenščine in slovenistik na tujih univerzah, jih povezuje v različne skupne projekte, skrbi za sodelovanje s tujimi univerzami, strokovna srečanja učiteljev, njihovo stalno strokovno izpopolnjevanje in učna gradiva« (Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik).¹⁴ Lektorati pogosto sodelujejo z društvi Slovencev v tujini, v katerih se dopolnilni pouk slovenščine izvaja po učnih načrtih Zavoda za šolstvo Republike Slovenije,¹⁵ na vseh ravneh poučevanja pa se uporabljajo učbeniki in priročniki, ki so jih ustvarili in jih ustvarjajo uveljavljeni slovenisti. Številne znanstvene konference, strokovna srečanja, mednarodni projekti in objave s področja slovenistike nasploh v veliki meri prispevajo k uspešnemu razvoju slovenistike v južnoslovanskih državah.

3 Posebnosti pri poučevanju slovenščine kot drugega/tujega sorodnega jezika

V tem poglavju so predstavljene posebnosti pri poučevanju sorodnih jezikov, in sicer s stališča poučevanja slovenščine kot sorodnega jezika v drugih južnoslovanskih jezikovnih okoljih.

¹⁴ Prim. <https://centerslo.si/na-tujih-univerzah/> (dostop 31. 10. 2021).

¹⁵ Prim. <https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovensci-izven-meja/slovensci-po-svetu-sticis-ce/> (dostop 30. 10. 2021).

3.1 Vpliv interference

V procesu učenja tujega jezika, predvsem pa sorodnega tujega jezika, se ne moremo izogniti interferenci oziroma prenosu elementov enega jezikovnega sistema v drugi, kar je izraženo predvsem na začetnih ravneh učenja. Po eni strani je tak jezikovni prenos pozitiven, saj omogoča sporazumevanje na samem začetku procesa učenja jezika, po drugi strani pa je negativen, saj pri prenosu elementov iz prvega jezika v tuji pride do napak. Take napake se v nadaljnjem procesu usvajanja jezika težko odpravijo in, kot je potrjeno v več raziskavah, pogosto ostanejo trajne, če se nanje ne osredotočimo (Balažic Bulc 2004: 77–78).

Na podlagi lastnih izkušenj iz prakse ter rezultatov raziskav, opravljenih v okviru kontrastivnih projektov hrvaškega jezika in drugih tujih jezikov Zavoda za jezikoslovje s Filozofske fakultete v Zagrebu in Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete v Ljubljani, Vesna Požgaj Hadži ugotavlja, da je napake, ki izhajajo iz interference prvega jezika, lažje ugotoviti, toda težje popraviti. V primeru, ki ga Požgaj Hadži navaja, gre za kontakt dveh sorodnih južnoslovanskih jezikov, in sicer slovenščine ter hrvaščine. Tatjana Balažic Bulc piše, da je učenje sorodnih jezikov lažje v začetnih fazah, saj sorodnost omogoča tako rekoč takojšnjo komunikacijo, toda v poznejših fazah je težko popraviti interferenčne napake, do katerih pride zaradi razlik v sistemih jezikov v stiku. To velja predvsem za napake na glasoslovni ravni, ki v določenih primerih ostanejo trajne (Balažic-Bulc, Požgaj Hadži 2010: 272). Ugotovljeno je, da sorodnost dveh jezikov pogojuje kontrastivni pristop v procesu učenja/poučevanja, saj je to edini način, ki omogoča zavestno popravljanje interferenčnih napak na vseh jezikovnih ravneh (Balažic-Bulc, Požgaj Hadži 2010: 279).

V procesu poučevanja tujih jezikov, predvsem sorodnih, je zanimivo spremljati, kako hitro in s kolikšno uspešnostjo učenci usvajajo novo besedišče. Ob izbiri ustreznih besed in izrazov v tujem jeziku se, kot ugotavlja Julijana Vučo, uporabijo tako kriteriji jezikovnega kot nejezikovnega izvora (Vučo 1998: 25–40). Jezikovni kriteriji so lahko statistično merljivi, izhajajo iz izkušenj, so utemeljeni na semantičnih značilnostih ali pedagoških postavkah, nejezikovni kriteriji pa se nanašajo na potrebe učencev, cilje učenja tujega jezika ter na starost in profil ciljne skupine. Glede na to, da je med južnoslovanskimi jeziki veliko skupne oziroma podobne leksike, se učencem zdi, da sorodni tuji jezik razumejo v veliko večji meri, kot je to res. Učence

to zavaja in v procesu učenja ter jezikovne prakse nasploh prepogosto pride do napačnih sklepanj in številnih anekdotskih situacij, saj so v razumevanju pogosto največja ovira medjezikovni homonimi, zaradi katerih pride do nerazumevanja.

Poleg medjezikovne homonimije, ki je lahko popolna ali delna (Đukanović, Kovačević 2011: 37), na ravni besedišča težave povzročajo tudi neprevedljive besede, izrazi, besedne igre in podobno. Pri neprevedljivih besedah oziroma realijah ali lokalizmih so v »prednosti« pred študenti učenci, ki obiskujejo dopolnilni pouk slovenščine, saj običajno iz domačega okolja poznajo določene elemente kulture, s katerimi je tovrstno besedje povezano; v slabšem položaju so torej tisti, ki jim je slovenščina popolnoma tuj jezik.

3.2 Učbeniki in priročniki

Za pouk sorodnih jezikov (in tudi pouk tujih jezikov nasploh) je spodbudno, če obstajajo učbeniki, namenjeni določeni jezikovni kombinaciji, kar pa ni tako pogosto, predvsem ne za jezike s sorazmerno majhnim številom potencialnih učencev, kot to velja za južnoslovanske jezike. Za pouk slovenščine kot tujega in/ali drugega jezika v južnoslovanskem jezikovnem okolju so takšni priročniki obstajali in obstajajo, a jih je še vedno premalo, predvsem za višje ravni učenja.

Leta 1965 je Janko Jurančič na podlagi dolgoletnih izkušenj s poučevanjem slovenščine v južnoslovanskih jezikovnih okoljih objavil priročnik za učenje slovenščine »za Srbe i Hrvate«, kot ga je sam naslovil. V priročniku se poleg lekcij nahajajo poglavja iz slovenske slovnice, v katerih so poudarjene razlike in podobnosti med slovenščino in hrvaščino/srbščino. Jurančič je tudi avtor zajetnega slovensko-srbohrvaškega in srbohrvaško-slovenskega slovarja, tiskanega tik pred razpadom skupne države, dragoceni pa so tudi njegov strokovni članki, v katerih obravnava vprašanja iz primerjalne slovensko-srbske/hrvaške slovnice.

Naslednji tovrstni priročnik je napisala Katjuša Zakrajšek, lektorica za slovenski jezik na Filološki fakulteti Univerze v Beogradu. Leta 1989 je objavila učbenik, namenjen govorcem srbohrvaškega oz. srbskega jezika, ki so ga govorniki južnoslovanskih jezikov, ki so se učili slovensko, uporabljali naslednji dve desetletji in tudi dlje. Učbenik je nastal na podlagi avtoričinega dela s študenti ter rezultatov raziskav, ki jih je opravila na področju leksikologije, predvsem neprevedljivih besed.

V novejšem času sta izšla dva učbenika slovenščine kot tujega jezika, namenjena govorcem južnoslovanskih jezikov. Gre za učbenik Milice Poletanović *Slovenščina brez meja* (2014) in učbenik Rade Lečić *Slovenščina od A do Ž/Slovenački od A do Ž* (2017), ki sta nastala na podlagi večletne prakse avtoric. Navedena priročnika sta namenjena predvsem učencem, ki se slovenščino učijo na komercialnih tečajih, nastala pa sta na podlagi bogatih izkušenj obeh avtoric. Za pouk na univerzitetni ravni in za dopolnilni pouk, namenjen izseljencem, pa posebnih učbenikov za govorce južnoslovanskih jezikov ni.

3.3 Najpogostejše napake v procesu učenja slovenščine kot sorodnega južnoslovanskega jezika

V strokovni literaturi s področja poučevanja slovenščine kot sorodnega tujega jezika se vedno večja pozornost namenja analizi napak, ki so tipične za govorce, katerih prvi jezik je eden izmed južnoslovanskih jezikov. Napake lahko razdelimo na tiste, ki se pojavljajo na ravni glasoslovja, oblikoslovja, skladnje in besedišča.

3.3.1 Napake na ravni glasoslovja

Napake govorcev južnoslovanskih jezikov so še posebej opazne na ravni glasoslovja. V eksperimentalni raziskavi hrvaškega in slovenskega jezika Požgaj Hadži sklepa, da se v primerjavi z drugimi jeziki Slovenci lažje in hitreje naučijo hrvaščine, toda pravilen izgovor jim dela težave, kar velja tudi za obratno smer. Kot moteče navaja vpliv fonetike prvega jezika, podobnost dveh jezikov in dejstvo, da se pisna oblika besede usvoji prej kot izgovorjena (Požgaj Hadži 2002: 81). Enako velja tudi za vse ostale južnoslovanske jezike.

Na ravni pravilne izgovorjave so najbolj moteči popolni medjezikovni homonimi, pri katerih imajo učenci največ težav z določanjem pravilnega naglasa. Opazne so tudi napake v izgovoru glasov *o, e, l, v, lj, nj, saj* ima, kot ugotavlja Požgaj Hadži, vsak jezik drugačen sistem izgovora in drugačno strukturo, učenci pa glasove tujega jezika uvrstijo v kategorije, ki jih prepoznajo v prvem jeziku (Požgaj Hadži 2002: 104).

3.3.2 Napake na ravni oblikoslovja in skladnje

Največ napak, kot piše Nataša Pirih Svetina, se pri govorcih južnoslovanskih jezikov v procesu učenja slovenščine pojavi na ravni oblikoslovja, in sicer pod vplivom interference (Pirih Svetina 2003: 23). To v raziskavah potrjuje tudi Milica Poletanović, ki med oblikoslovnimi napakami poudari rabo tožilnika namesto zanikanega roditelja, napačno rabo dajalnika in mestnika pri samostalnikih moškega spola v ednini, napačno obliko 3. osebe množine sedanjika, napačno rabo glagolov *morati* in *moči* ter napačno obliko prihodnjika glagola *biti* (Poletanović 2020: 50). S področja skladnje med pogoste napake govorcev južnoslovanskih jezikov v slovenščini sodi tudi besedni red ter raba naslonskih oblik.

3.3.3 Medjezikovni homonimi

Poseben poudarek je na medjezikovnih homonimih, ki povzročajo številne težave ne samo učencem, ampak tudi v komunikaciji med govorcji južnoslovanskih jezikov nasploh. Medjezikovni homonimi so delni ali popolni, v učbenikih in slovarjih pa niso naglašeni (Đukanović, Kovačević 2011: 36). Izjema sta srbsko-slovenski in slovensko-srbski slovar iz leta 2005 (V. Đukanović, M. Đukanović 2005) ter učbenik *Slovenščina brez meja* (Poletanović 2014). V obeh publikacijah so medjezikovni homonimi oziroma t. i. lažni prijatelji poudarjeni, v navedenem slovarju podčrtani, v učbeniku pa se jim posveča posebna pozornost.

Napake na ravni medjezikovne homonimije (tako kot tudi napake s področja rabe frazemov, izrazov ipd.) so sogovorcem pogosto simpatične, so pa tudi vzrok večjih nerazumevanj in zmed. Medjezikovni homonimi so (poleg popolnih in delnih) tudi tiste besede, ki imajo v dveh jezikih enako osnovo in različne afikse, besede, ki imajo le v določenih oblikah enako podobo, ali besede, ki povzročajo zmedo samo v določenem kontekstu. Vera Majstorović (2019: 83) v svojem prispevku poudarja, da bi učenci nujno potrebovali slovar medjezikovnih homonimov oz. lažnih prijateljev in tudi navaja gesla za tovrstni slovensko-srbski slovar.

4 Zaključek

Pouk slovenščine v južnoslovanskem jezikovnem okolju se v več točkah razlikuje od pouka slovenščine kot tujega jezika drugje po svetu. Dejstvo, da so bile Srbija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Severna Makedonija in Črna gora s Slovenijo v skupni državi od leta 1918 do leta 1991, ima pozitiven vpliv tako na današnji status slovenščine na teh področjih kot tudi na samo zanimanje ter pogoje za učenje slovenščine. V Bolgariji, ki s Slovenijo ni bila v skupni državi, je status slovenščine opazno slabši kot v nekdanjih jugoslovanskih republikah.

Slovenščina se v južnoslovanskih državah kot tuji jezik najpogosteje poučuje na univerzitetni ravni, kjer ima tudi najdaljšo tradicijo. Kot dopolnilni pouk, namenjen otrokom slovenskega rodu, je slovenščina uvedena v novejšem času z ustanovitvijo društev Slovencev. Pri obeh, torej na univerzitetni ravni in v društvih Slovencev, na zanimanje za slovenščino vpliva predvsem želja po boljših zaposlitvenih možnostih in tudi potencialne selitve v Slovenijo.

Iz kratkega pregleda posebnosti pri pouku slovenščine kot sorodnega južnoslovanskega jezika in dostopnih priročnikov ter učbenikov jasno izhaja, da je potrebna sodobna didaktična literatura, prilagojena govorcem južnoslovanskih jezikov, predvsem za dopolnilni pouk slovenščine, namenjen otrokom slovenskih izseljencev.

Literatura

Lidija ARIZANKOVSKA, 2014: Slovenistika na Univerzi v Skopju – aktualno stanje in pričakovanja v prihodnosti. *Prihodnost slovenščine in slovenistik po svetu. Zbornik 50. SSJLK*. Ur. Hotimir Tivadar. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 185–190.

Lidija ARIZANKOVSKA, 2019: Slovenistika na Univerzi Sv. Ciril in Metod v Skopju. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šiškovič, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 125–127.

Tatjana BALAŽIC BULC, 2004: Jezikovni prenos pri učenju sorodnih jezikov. *Jezik in slovstvo* 49/3–4, 77–89.

Tatjana BUKVIČ, 2016: Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture v Republiki Srbiji: raziskava med učenci, starši in učiteljicami. *Slovenika: časopis za kulturo, nauku i obrazovanje. Časopis za kulturo, znanost in izobraževanje* 2, 21–34. Dostop 31. 10. 2021 na: <http://slovinci.rs/slovenika-ii-2016/>

Vlado ĐUKANOVIĆ, Maja ĐUKANOVIĆ, 2005: *Slovensko-srbski in srbsko-slovenski slovar*. Ljubljana: Pasadena.

- Maja ĐUKANOVIĆ, Borko KOVAČEVIĆ, 2011: Problemi prevodenja sa srodnih jezika: međujezička homonimija (na primeru srpskog i slovenačkog jezika). *Balkanite: nie, sævedite, drugite*. Ur. A. Alipieva, A. Velkova-Gaidaržieva, S. Dimitrova. Varna: Universitetsko izdatelstvo »Episkop Konstantin Preslavski«. 33–42.
- Maja ĐUKANOVIĆ, Borko KOVAČEVIĆ, 2013: Srpski i slovenački jezik u kontaktu: pregled kontrastivnih proučavanja. *Kulture u dijalogu – filologija i interkulturalnost, knjiga 1*. Ur. A. Vraneš, Lj. Marković. Beograd: Filološki fakultet. 89–100.
- Maja ĐUKANOVIĆ, 2014: Slovenščina v Srbiji: preteklost, sedanjost in prihodnost. *Pribodnost slovenščine in slovenistik po svetu. Zbornik 50. SSJLK*. Ur. Hotimir Tivadar. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 177–184.
- Maja ĐUKANOVIĆ, 2015: *Poglavlja iz slovenačke kulture*. Beograd: Filološki fakultet.
- Laura FEKONJA FONTAYN, Maja ĐUKANOVIĆ, 2019: Slovenistika na Univerzi v Beogradu. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šišković, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 131–133.
- Simona GOTAL, 2019: Slovenistika na Univerzi v Zagrebu. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šišković, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 55–57.
- Janko JURANČIĆ, 1965: *Slovenački jezik: Gramatika slovenačkog jezika za Hrvate i Srbe*. Ljubljana: DZS.
- Irena KUŽNIK, 2014: Motivacija za učenje slovenščine kot maternega in manjšinskega jezika pri pripadnikih manjšinske in nemanjšinske skupnosti v Srbiji. *Mednarodno znanstveno srečanje doktorskih študentov slovenistike: zbornik*. Ur. Nina Ditmajer. Maribor: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 71–76.
- Irena KUŽNIK, Borko KOVAČEVIĆ, 2019: Relevantnost koncepta revitalizacije jezika iz perspektive savremenih obrazovnih politika. *Analiz Filološkog fakulteta* 31/1, 139–153.
- Klemen LAH, 2019: Slovenistika na Univerzi na Reki. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šišković, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 52.
- Klemen LAH, Ante MURN, 2019: Slovenistika na Univerzi v Zadru. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šišković, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 53–54.
- Rada LEČIĆ, 2017: *Slovenščina od A do Ž/ Slovenački od A do Ž*. Cerkno: Založba Gaya.
- Vera MAJSTOROVIĆ, 2019: Ka rečniku srpsko-slovenačkih „lažnih prijatelja”. *Slovenika: časopis za kulturu, nauku i obrazovanje. Časopis za kulturo, znanost in izobraževanje* 5, 77–85.
- Željko MARKOVIĆ, 1999: *Slovenščina na Univerzi v Novem Sadu*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 95–96.
- Željko MARKOVIĆ, 2019: Slovenistika na Univerzi v Novem Sadu. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šišković, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 134–135.
- Pavel OCEPEK, 2019a: Slovenistika na Univerzi v Sarajevu. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šišković, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 38–40.
- Pavel OCEPEK, 2019b: Slovenistika na Univerzi v Banjaluki. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šišković, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 41.
- Nataša PIRIH SVETINA, 2003: *Napaka v ogledalu procesa učenja tujega jezika*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Milica POLETANOVIĆ, 2014: *Slovenščina brez meja*. Beograd: Intranet.
- Milica POLETANOVIĆ, 2020: Analiza najčešćih grešaka u slovenačkom jeziku kao stranom. *Primenjena lingvistika* 21, 45–49.
- Vesna POŽGAJ HADŽI, 2000: Komunikacijsko-kontrastivni sustav učenja srodnih jezika. *Makedonsko-slovenački naučen sobir: jazjinite literaturnite i kulturnite relacije megu Makedonija i Slovenija*.

- Ur. Aleksandar Spasov, Nada Petkovska. Skopje: Univerzitet »Sv. Kiril i Metodij« – Filološki fakultet »Blaže Koneski«. 155–170.
- Vesna POŽGAJ HADŽI, 2002: *Hrvaščina in slovenščina v stiku – Hrvatski i slovenski u kontaktu*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Eva ŠPARGER, 2019: Slovenistika na Univerzi svetega Klimenta Ohridskega v Sofiji. *Slovenščina in slovenistike na univerzah po svetu. Svetovni dnevi slovenske znanosti in umetnosti – ob 100-letnici Univerze v Ljubljani*. Ur. Mojca Nidorfer Šiškovič, Simona Kranjc, Mateja Lutar. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 36–37.
- Julijana VUČO, 1998: *Leksika udžbenika stranog jezika*. Univerzitet Crne Gore.
- Katjuša ZAKRAJŠEK, 1989: *Govorimo slovenački*. Beograd: Naučna knjiga.

Viri

- <https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovinci-izven-meja/slovinci-po-svetu-sticisce/> Dostop 25. 9. 2021.
- https://www.paragraf.rs/izmene_i_dopune/060717-pravilnik_o_dopuni_pravilnika_o_nastavnom_planu_i_programu_za_prvi_i_drugi_razred_osnovnog_obrazovanja_i_vaspitanja.html Dostop 15. 8. 2021.
- <http://slovinci.rs/> Dostop 30. 10. 2021.
- <http://slovinci.rs/slovenika/> Dostop 30. 10. 2021.
- <https://centerslo.si/na-tujih-univerzah/> Dostop 28. 10. 2021.
- <https://www.gov.si teme/slovinci-na-hrvaskem/> Dostop 23. 8. 2021.
- <https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovinci-izven-meja/slovinci-po-svetu-sticisce/>. Dostop 30. 10. 2021.
- <https://www.gov.si teme/slovinci-v-evropi/> Dostop 30. 10. 2021.
- <https://centerslo.si/na-tujih-univerzah/> Dostop 31. 10. 2021.
- <https://www.zrss.si/mednarodno-sodelovanje/slovinci-izven-meja/slovinci-po-svetu-sticisce/> Dostop 30. 10. 2021.

Teaching Slovenian as a Foreign Language in the South Slavic Language Environment

Slovenian is taught as a foreign/second language in numerous states in the world. This is mostly the case at university level; then, it is taught in classes for Slovenian descendants, and in commercial courses in private language schools. In general, the methods of teaching a foreign language are dependent on different factors. One of the factors is the background of the students and their prior knowledge of the language which they learn. Because of the fact that Slovenian is one of the South Slavic languages, the teaching of Slovenian in the South Slavic context demands a different approach than in other language contexts. The reason for this is that students from the South Slavic context partially understand Slovenian, and they know the basics of the Slovenian culture and literature.

This paper discusses peculiarities of teaching Slovenian as a foreign language at different levels in Serbia, North Macedonia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Bulgaria, and Croatia. The focus in the first part is on the difference in the learning conditions and in preserving the Slovenian language, literature and culture in the states formed after the breakdown of former Yugoslavia, on the one hand, and in Bulgaria, as a state with which Slovenia has never been in a confederation, on the other hand. In the second part of the paper the Slovenian textbooks are presented, as well as vocabulary and other teaching recourses that have been used in the past and in modern times. In the third part, the common mistakes made by the speakers of one of the South Slavic languages who learn Slovenian are given. These mistakes include those from phonology, morphology, and syntax. Special attention is paid to the so called false friends in the South Slavic languages.

The concluding part of this work emphasizes a need for new textbooks and other teaching resources, and provides some possible paths towards the future development of teaching Slovenian as a foreign language in the South Slavic context.

